

KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA PROTIV TRANSNACIONALNOG ORGANIZOVANOG KRIMINALA (2000)¹

(izvodi)

Član 1. Izjava o svrsi

Svrha ove konvencije jeste da na efikasniji način unapredi saradnju u pogledu sprečavanja i borbe protiv transnacionalnog organizovanog kriminala.

(...)

Član 3. Delokrug primene

1. Osim ukoliko nije drugačije navedeno u ovoj konvenciji, Konvencija će se primenjivati na prevenciju, istragu i sudsko gonjenje:

(a) krivičnih dela utvrđenih u skladu sa čl. 5, 6, 8. i 23. ove konvencije, i
(b) teških zločina definisanih u članu 2. ove konvencije; gde je krivično delo po prirodi transnacionalno i podrazumeva grupu za organizovani kriminal.

2. Za potrebe stava 1. ovog člana, krivično delo je po prirodi transnacionalno ako je:

- (a) učinjeno u više država;
- (b) učinjeno u jednoj državi, ali je veći deo priprema, planiranja, rukovođenja ili kontrole obavljen u nekoj drugoj državi;
- (c) učinjeno u jednoj državi, ali je u njega uključena grupa za organizovani kriminal koja se bavi kriminalnim aktivnostima u više država, ili
- (d) učinjeno u jednoj državi, ali su bitne posledice nastupile u nekoj drugoj državi.

(...)

Član 24. Zaštita svedoka

1. Svaka država potpisnica će preduzeti odgovarajuće mere, u okviru svojih mogućnosti, kojima će pružiti delotvornu zaštitu od moguće odmazde ili zastrašivanja svedoka koji svedoče u krivičnim postupcima povodom krivičnih dela obuhvaćenih ovom konvencijom a, po potrebi, njihovim rođacima i drugim njima bliskim licima.

2. Mere predviđene u stavu 1. ovog člana mogu da obuhvate, između ostalog, bez uticaja na pravo okrivljenog, uključujući i pravo na poštovanje zakona:

- (a) utvrđivanje procedure za fizičku zaštitu takvih lica, kao što je, u meri u kojoj je neophodno i izvodljivo, njihovo preseljenje i dozvola, tamo gde je potrebno, da informacije o njihovom identitetu i mestu gde se trenutno nalaze ne budu otkrivene ili da otkrivanje takvih informacija bude ograničeno;
- (b) donošenje pravila o dokaznom postupku koja dozvoljavaju da svedočenje bude dato na način koji osigurava sigurnost svedoka, kao što je dozvoljavanje da svedočenje bude dato korišćenjem komunikacione tehnologije kao što su video-linkovi ili druga adekvatna sredstva.

3. Država potpisnica će razmotriti potrebu sklapanja sporazuma ili aranžmana sa drugim državama radi preseljenja lica iz stava 1. ovog člana.

4. Odredbe ovog člana takođe se primenjuju i na žrtve ukoliko su one svedoci.

¹ Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji dopunjuju ovu konvenciju, sastavljeni su u Njujorku, 15. novembra 2000. godine, a usvojeni/potpisani u Palermu od 12–15. decembra 2000. godine (*Službeni list SRJ* - Međunarodni ugovori, br. 6/2001).

Član 25.

Pomoć žrtvama i njihova zaštita

1. Svaka država potpisnica će preduzimati odgovarajuće mere u okviru svojih mogućnosti, radi pružanja pomoći i zaštite žrtvama krivičnih dela obuhvaćenih ovom konvencijom, naročito u slučajevima pretnji odmazdom ili zastrašivanja.
 2. Svaka država potpisnica će uspostaviti odgovarajući postupak da bi obezbedila pravo na korišćenje naknade i restituciju žrtvama krivičnih dela obuhvaćenih ovom konvencijom.
 3. Svaka država potpisnica će, shodno svom domaćem zakonodavstvu, omogućiti da stavovi i pitanja od interesa za žrtve budu izneti i razmotreni u odgovarajućim fazama krivičnog postupka protiv počinitelaca na način koji neće uticati na pravo odbrane.
- (...)

Član 37.

Odnos sa protokolima

1. Ova konvencija može da bude dopunjena jednim ili sa više protokola.
 2. Da bi postala potpisnica protokola, država ili regionalna organizacija za ekonomsku integraciju mora takođe da bude potpisnica ove konvencije.
 3. Država potpisnica ove konvencije nije obavezna protokolom, osim ako ne postane potpisnica protokola u skladu sa odredbama iste.
 4. Bilo koji protokol na ovu konvenciju tumači se zajedno sa ovom konvencijom, uzimajući u obzir svrhe tog protokola.
- (...)

PROTOKOL ZA PREVENCIJU, SUZBIJANJE I KAŽNJAVANJE TRGOVINE LJUDSKIM BIĆIMA, NAROČITO ŽENAMA I DECOM, KOJI DOPUNJAVA KONVENCIJU UJEDINJENIH NACIJA PROTIV TRANSNACIONALNOG ORGANIZOVANOG KRIMINALA (2000)

(izvodi)

PREAMBULA

Države potpisnice Protokola,

izjavljujući da efikasna akcija na prevenciji i borbi protiv trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, zahteva jedan sveobuhvatan međunarodni pristup u zemljama porekla, tranzita i krajnjeg odredišta, koji obuhvata mere za prevenciju takve trgovine, kažnjavanje onih koji se bave takvom trgovinom i zaštitu žrtava takve trgovine, tako što će biti zaštićena i njihova međunarodno priznata ljudska prava;

uzevši u obzir činjenicu da, uprkos postojanju niza međunarodnih instrumenata koji sadrže pravila i praktične mere za borbu protiv eksploatacije ljudskih bića, naročito žena i dece, nema univerzalnog instrumenta koji se bavi svim aspektima trgovine ljudskim bićima;

zabrinute zbog toga što, u odsustvu takvog instrumenta, lica koja su podložna trgovini neće biti dovoljno zaštićena; *podsećajući* na rezoluciju Generalne skupštine 53/111 od 9. decembra 1998. u kojoj Skupština odlučuje da osnuje otvoreni međuvladin Ad hoc komitet za potrebe izrade sveobuhvatne međunarodne konvencije protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i za razgovore o izradi, između ostalog, jednog međunarodnog instrumenta koji se bavi pitanjima trgovine ženama i decom;

uverene da će dopunjavanje Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala jednim međunarodnim instrumentom za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, biti korisno u prevenciji i borbi protiv tog oblika kriminala, dogovorile su se o sledećem:

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Odnos prema Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala

1. Ovaj protokol dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. On se tumači zajedno sa Konvencijom.
2. Odredbe Konvencije odnose se, *mutatis mutandis*, na ovaj protokol, osim ako njime nije drugačije predviđeno.
3. Krivična dela ustanovljena u skladu sa članom 5. ovog protokola smatraju se krivičnim delima ustanovljenim u skladu sa Konvencijom.

Član 2.

Izjava o svrsi

Svrha ovog protokola je:

- (a) prevencija i borba protiv trgovine ljudskim bićima, uz poklanjanje posebne pažnje ženama i deci;
- (b) zaštita i pomoć žrtvama takve trgovine, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava, i
- (c) unapređivanje saradnje među državama potpisnicama kako bi se ostvarili ovi ciljevi.

Član 3.

Korišćenje termina

Za svrhu ovog protokola:

- (a) „trgovina ljudskim bićima“ znači vrbovanje, prevoženje, prebacivanje, skrivanje i primanje lica, putem pretnje silom ili upotrebom sile ili drugih oblika prisile, otmice, prevare, obmane, zloupotrebe ovlašćenja ili teškog položaja ili davanja ili primanja novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad drugim licem, u cilju eksploatacije. Eksploatacija obuhvata, kao minimum, eksploataciju prostitucije drugih lica ili druge oblike seksualne eksploatacije, prinudni rad ili službu, ropstvo ili odnos sličan ropstvu, servitut ili uklanjanje organa;

- (b) pristanak žrtve trgovine ljudskim bićima na nameravanu eksploataciju iznetu u podstavu (a) ovog člana jeste bez značaja u slučajevima u kojima je korišćena bilo koja mera iznetu u podstavu (a);
- (c) vrbovanje, prevoženje, prebacivanje, skrivanje ili primanje deteta za svrhe eksploatacije smatra se „trgovina ljudskim bićima“ čak i ako ne obuhvata bilo koje od sredstava iznetih u podstavu (a) ovog člana;
- (d) „dete“ znači bilo koju osobu mlađu od osamnaest godina.

Član 4. **Delokrug primene**

Ovaj protokol će se primenjivati, osim ako u njemu nije drukčije navedeno, na sprečavanje, istragu i gonjenje krivičnih dela utvrđenih u skladu sa članom 5. ovog protokola, u slučajevima u kojima su ta krivična dela po svojoj prirodi međunarodna i uključuju neku grupu za organizovani kriminal, kao i na zaštitu žrtava tih krivičnih dela.

Član 5. **Kriminalizacija**

1. Svaka država potpisnica će usvojiti takve zakonske i druge mere koje mogu biti potrebne da se ustanovi kao krivično delo ponašanje predviđeno u članu 3. ovog protokola, kada je učinjeno sa namerom.
2. Svaka država potpisnica će usvojiti takve zakonske i druge mere koje mogu biti potrebne da se kao krivična dela ustanove:
 - (a) saglasno osnovnim konceptima svog pravnog sistema, pokušaj izvršenja dela utvrđenog u skladu sa stavom 1. ovog člana;
 - (b) učestvovanje kao saučesnik u krivičnom delu utvrđenom u skladu sa stavom 1. ovog člana, i
 - (c) organizovanje ili naređivanje drugim licima da izvrše krivično delo utvrđeno u skladu sa stavom 1. ovog člana.

II. ZAŠTITA ŽRTAVA NELEGALNE TRGOVINE LJUDIMA

Član 6. **Pomoć žrtvama nelegalne trgovine ljudima i njihova zaštita**

1. U odgovarajućim slučajevima i u meri u kojoj je to moguće na osnovu domaćih zakonskih propisa, svaka država potpisnica će štiti privatnost i identitet žrtava nelegalne trgovine ljudima uključujući, između ostalog, i poverljivo vođenje zakonskih postupaka koji se odnose na ovu nelegalnu trgovinu.
2. Svaka država potpisnica će obezbediti da njeno domaće zakonodavstvo ili administrativni sistem sadrže mere koje u odgovarajućim slučajevima pružaju žrtvama nelegalne trgovine ljudima:
 - (a) obaveštenja o relevantnim sudskim i administrativnim postupcima;
 - (b) pomoć koja će omogućiti da njihova stanovišta i interesi budu izneseni i razmotreni u odgovarajućim fazama krivičnog postupka protiv počinitelaca krivičnog dela, na način koji neće uticati na pravo odbrane.
3. Svaka država potpisnica će razmotriti sprovođenje mera kojima treba da se obezbedi fizički, psihološki i socijalni oporavak žrtava nelegalne trgovine ljudima uključujući, u odgovarajućim slučajevima, i saradnju sa nevladinim organizacijama i drugim elementima građanskog društva, a posebno, obezbeđivanje:
 - (a) odgovarajućeg stanovanja;
 - (b) pružanja saveta i informacija, posebno vezano za njihova zakonska prava, na jeziku koje žrtve nelegalne trgovine ljudima mogu da razumeju;
 - (c) lekarske, psihološke i materijalne pomoći, i
 - (d) zaposlenja, mogućnosti obrazovanja i obuke.
4. Svaka država potpisnica će prilikom primene odredaba iz ovog člana uzimati u obzir godine starosti, pol i posebne potrebe žrtava nelegalne trgovine ljudima, a posebno specijalne potrebe dece, uključujući i odgovarajuće stanovanje, obrazovanje i brigu o njima.
5. Svaka država potpisnica će se truditi da obezbedi fizičku bezbednost žrtava nelegalne trgovine ljudima dok su one na njenoj teritoriji.
6. Svaka država potpisnica će obezbediti da njen domaći pravni sistem sadrži mere koje žrtvama nelegalne trgovine ljudima pružaju mogućnost dobijanja nadoknade na ime pretrpljene štete.

Član 7.

Status žrtava nelegalne trgovine ljudima u državama koje ih primaju

1. Pored preduzimanja mera u skladu sa članom 6. ovog protokola, svaka država potpisnica će razmotriti usvajanje zakonskih ili drugih odgovarajućih mera koje žrtvama nelegalne trgovine ljudima dozvoljavaju da na njenoj teritoriji ostanu privremeno ili trajno, u određenim slučajevima.
2. Prilikom sprovođenja odredbe sadržane u stavu 1. ovog člana, svaka država potpisnica će na odgovarajući način imati u vidu humanitarne i faktore samilosti.

Član 8.

Repatrijacija žrtava nelegalne trgovine ljudima

1. Država potpisnica čiji je državljanin žrtva nelegalne trgovine ljudima, ili u kojoj je to lice imalo pravo na stalni boravak u vreme ulaska na teritoriju države potpisnice primaoca, omogućiće i prihvaćće, uz dužnu brigu o bezbednosti lica, povratak tog lica bez nepotrebnog ili neopravdanog odlaganja.
2. Kada država potpisnica vraća žrtvu nelegalne trgovine ljudima državi potpisnici čiji je državljanin to lice, ili u kojoj je ono imalo pravo na stalni boravak u vreme ulaska na teritoriju države potpisnice primaoca, to vraćanje će biti, uz dužnu brigu o bezbednosti tog lica i o stanju svih vrsta pravnih postupaka s obzirom na činjenicu da je to lice žrtva nelegalne trgovine ljudima, po mogućstvu, dobrovoljno.
3. Na zahtev države potpisnice primaoca, država potpisnica od koje to bude zatraženo, potvrdiće bez bespotrebnog ili neopravdanog odlaganja da li je lice koje je žrtva nelegalne trgovine ljudima njen državljanin ili da li je imalo pravo na stalan boravak na njenoj teritoriji u vreme ulaska na teritoriju države potpisnice primaoca.
4. Da bi omogućila povratak žrtve nelegalne trgovine ljudima, koja je bez odgovarajuće dokumentacije, država potpisnica čiji je državljanin to lice, ili u kojoj je ono imalo pravo na stalan boravak u vreme ulaska na teritoriju države potpisnice primaoca, složiće se da izda na zahtev države potpisnice primaoca sva putna dokumenta ili drugo ovlašćenje koje može biti potrebno da omogući tom licu putovanje i ponovni ulazak na njenu teritoriju.
5. Ovaj član ne dovodi u pitanje nijedno pravo koje žrtvama nelegalne trgovine ljudima daje bilo koji domaći zakonski propis države potpisnice primaoca.
6. Ovaj član ne dovodi u pitanje nijedan važeći bilateralan ili multilateralan sporazum ili aranžman koji uređuje, u celini ili delimično, povratak žrtvama nelegalne trgovine ljudima.

III. SPREČAVANJE, SARADNJA I DRUGE MERE

Član 9.

Sprečavanje nelegalne trgovine ljudima

1. Države potpisnice će uspostaviti opsežne politike, programe i druge mere:
 - (a) radi sprečavanja nelegalne trgovine ljudima i borbe protiv nje, i
 - (b) radi zaštite žrtava nelegalne trgovine ljudima, posebno žena i dece, da ne bi opet postali žrtve ove trgovine.
2. Države potpisnice će nastojati da preduzimaju mere poput istraživanja, informisanja i kampanja preko sredstava javnog informisanja i društvenih i ekonomskih inicijativa u pravcu sprečavanja nelegalne trgovine ljudima i borbe protiv nje.
3. Politike, programi i druge mere uspostavljene u skladu sa ovim članom će, prema potrebi, uključivati i saradnju sa nevladinim organizacijama, drugim relevantnim organizacijama i drugim elementima građanskog društva.
4. Države potpisnice će preduzimati ili jačati mere, uključujući i puteve bilateralne ili multilateralne saradnje za ublažavanje onih faktora koji čine da lica, posebno žene i dece, budu izložena nelegalnoj trgovini, a to su siromaštvo, nedovoljna razvijenost i pomanjkanje jednakih mogućnosti.
5. Države potpisnice će usvojiti ili jačati zakonske ili druge mere, kao što su obrazovne, socijalne ili kulturne mere, uključujući i puteve bilateralne ili multilateralne saradnje, da bi obeshrabrile tražnju koja jača sve oblike eksploatacije ljudi, posebno žena i dece, koja vodi nelegalnoj trgovini.

Član 10.

Razmena informacija i obuka

1. Organi zaduženi za primenu zakona, za poslove imigracije i drugi relevantni organi država potpisnica će, po potrebi, međusobno saradivati putem razmene informacija, u skladu sa svojim domaćim zakonskim propisima, da bi na taj način mogli da utvrde:

(a) da li su pojedinci koji prelaze ili koji pokušavaju da pređu međunarodnu granicu sa putnim dokumentima koja pripadaju drugim licima, ili su bez putnih dokumenata, počinioci ili žrtve nelegalne trgovine ljudima;

(b) vrstu putnog dokumenta koju su pojedinci koristili ili pokušali da koriste da bi prešli međunarodnu granicu radi objavljivanja nelegalne trgovine ljudima, i

(c) sredstva i metode koje koriste grupe za organizovani kriminal radi obavljanja nelegalne trgovine ljudima uključujući vrbovanje i prevoz žrtava, puteve i veze između pojedinaca i grupa koje se angažuju za ovu nelegalnu trgovinu, i moguće mere za njihovo otkrivanje.

2. Države potpisnice će obezbediti ili ojačati obuku ljudi koji rade na sprovođenju zakona, useljenju i drugih relevantnih službenih lica na sprečavanju nelegalne trgovine ljudima. Obuka treba da bude usmerena na metode koje se koriste u sprečavanju ove nelegalne trgovine, na gonjenje njihovih izvršilaca i na zaštitu prava žrtava, uključujući i zaštitu žrtava od izvršilaca ove trgovine. Obuka takođe treba da uzme u obzir i potrebu razmatranja ljudskih prava i pitanja osetljive prirode koja se odnose na decu i na pol, i treba da pospešuje saradnju sa nevladinim organizacijama, drugim relevantnim institucijama i drugim elementima građanskog društva.

3. Država potpisnica koja prima informacije ispoštovaće svaki zahtev države potpisnice koja je prenela informacije, koji se odnosi na ograničeno korišćenje tih informacija.

Član 11.

Mere na granici

1. Bez dovođenja u pitanje međunarodnih obaveza u pogledu slobodnog kretanja ljudi, države potpisnice će ojačati, u meri u kojoj je moguće, one granične kontrole koje mogu biti potrebne za sprečavanje i otkrivanje nelegalne trgovine ljudima.

2. Svaka država potpisnica će usvojiti zakonske ili druge odgovarajuće mere za sprečavanje, u meri koja je potrebna, korišćenja saobraćajnih sredstava komercijalnih prevoznika u izvršavanju krivičnih dela utvrđenih u skladu sa članom 5. ovog protokola.

3. U slučajevima gde je to moguće, i bez dovođenja u pitanje važećih međunarodnih konvencija, ove mere će obuhvatati i utvrđivanje obaveze za komercijalne prevoznike, uključujući i svaku saobraćajnu kompaniju ili vlasnika ili prevoznika bilo kog saobraćajnog sredstva da potvrdi da sva lica imaju putni dokument koji je potreban za ulazak u državu primaoca.

4. Svaka država potpisnica će preduzeti potrebne mere, u skladu sa svojim domaćim zakonskim propisima, za obezbeđivanje sankcija u slučajevima kršenja obaveze iz stava 3. ovog člana.

5. Svaka država potpisnica će razmotriti preduzimanje mera koje omogućavaju, u skladu sa njenim domaćim zakonskim propisima, odbijanje ulaska ili oduzimanje viza licima koja su umešana u izvršenje krivičnih dela utvrđenih u skladu sa ovim protokolom.

6. Bez dovođenja u pitanje odredbi iz člana 27. Konvencije, države potpisnice će razmotriti jačanje saradnje između graničnih kontrolnih službi putem, između ostalog, uspostavljanja i održavanja direktnih kanala komunikacije.

Član 12.

Sigurnost i kontrola dokumenata

Svaka država potpisnica će preduzimati one mere koje, u okvirima raspoloživih sredstava, mogu biti potrebne:

(a) da obezbede da putna ili druga lična dokumenta koja ona izda budu takvog kvaliteta da se ne mogu lako zloupotrebiti i da se ne mogu lako falsifikovati ili nezakonito menjati, kopirati ili izdavati, i

(b) da obezbede potpunost i sigurnost putnih ili ličnih dokumenata koja je izdala država potpisnica ili koji su izdati u njeno ime, i spreče njihovu nezakonitu izradu, izdavanje i korišćenje.

Član 13.

Pravovaljanost i validnost dokumenata

Na zahtev druge države potpisnice, država potpisnica će u skladu sa svojim domaćim zakonskim propisima potvrditi u razumnom vremenskom roku pravovaljanost i validnost putnih i ličnih dokumenata koja je ona izdala ili su izdata u njeno ime, i za koja se sumnja da se koriste za nelegalnu trgovinu ljudi.

IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 14.

Odnos Protokola prema drugim međunarodnim aktima i njegovo tumačenje

1. Ništa što je sadržano u ovom protokolu neće uticati na prava, obaveze i odgovornosti država i pojedinaca po osnovu međunarodnog prava, uključujući i međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo o ljudskim pravima i posebno, gde se može primeniti, Konvenciju iz 1951. i Protokol iz 1967. koji se odnose na status izbeglica i na princip nevraćanja kako je u njemu sadržano.
 2. Mere utvrđene u ovom protokolu tumačiće se i primenjivati na način koji nije diskriminacioni prema licima na temelju činjenice da su ona žrtve nelegalne trgovine ljudima. Tumačenje i primena tih mera biće konzistentni sa međunarodno priznatim principima nediskriminacije.
- (...)

PROTOKOL PROTIV KRIJUMČARENJA MIGRANATA KOPNOM, MOREM I VAZDUHOM, KOJI PREDSTAVLJA DOPUNU KONVENCIJE UJEDINJENIH NACIJA PROTIV TRANSNACIONALNOG ORGANIZOVANOG KRIMINALA (2000)

(izvodi)

PREAMBULA

Države potpisnice ovog protokola, *izjavljujući* da delotvorna akcija sprečavanja i borbe protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom zahteva sveobuhvatan međunarodni pristup, uključujući saradnju, razmenu informacija i druge odgovarajuće mere, uključujući društveno-ekonomske mere, na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou; *podsećajući* na Rezoluciju Generalne skupštine 54/212 od 22. decembra 1999. godine, u kojoj je Skupština apelovala na države članice i sistem Ujedinjenih nacija da ojačaju međunarodnu saradnju u oblasti međunarodne migracije i razvoja kako bi se pozabavile korenom uzroka migracije, naročito onih uzroka koji se odnose na siromaštvo, i maksimalno povećale koristi od međunarodne migracije za one na koje se to odnosi, i podstakle, gde je to relevantno, međuregionalne, regionalne i subregionalne mehanizme da nastave da se bave pitanjem migracije i razvoja; *uverene* u potrebu da se migrantima pruži humani tretman i da se u potpunosti zaštite njihova prava; *uzimajući* u obzir činjenicu da uprkos radu drugih međunarodnih foruma ne postoji univerzalni instrument koji se bavi svim aspektima krijumčarenja migranata i drugim pitanjima koja su sa tim u vezi; zabrinute zbog značajnog porasta aktivnosti grupa za organizovani kriminal u krijumčarenju migranata i drugih sa tim u vezi kriminalnih aktivnosti iznetih u ovom protokolu, koje nanose veliku štetu državama o kojima se radi; *takođe* zabrinute što krijumčarenje migranata može ugroziti živote ili bezbednost migranata o kojima se radi; *podsećajući* na rezoluciju Generalne skupštine 53/111 od 9. decembra 1998, u kojoj je Skupština odlučila da osnuje otvoren međuvladin *Ad hoc* komitet u cilju razrade sveobuhvatne međunarodne konvencije protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i u cilju diskusije o razradi, između ostalog, međunarodnog instrumenta koji se bavi nezakonitim prometom i transportom migranata, uključujući i morem; *uverene* da će dopunjavanje Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala međunarodnim instrumentom usmerenim protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, biti korisno u sprečavanju ovog zločina i borbi protiv njega, *dogovorile* su se o sledećem:

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Odnos sa Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala

1. Ovaj protokol dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. On će se tumačiti zajedno sa Konvencijom.
2. Odredbe Konvencije će se primenjivati, *mutatis mutandis*, na ovaj protokol osim ako ovde nije drukčije predviđeno.
3. Krivična dela utvrđena u skladu sa članom 6. ovog protokola smatraće se krivičnim delima utvrđenim u skladu sa Konvencijom.

Član 2.

Izjava o svrsi

Svrha ovog protokola jeste da spreči krijumčarenje migranata i da se bori protiv toga, kao i da unapređuje saradnju između država potpisnica u tom cilju, istovremeno štiteći prava krijumčarenih migranata.

Član 3. **Korišćenje termina**

Za svrhu ovog protokola:

- (a) „krijumčarenje migranata“ značiće obezbeđivanje nelegalnog ulaska u državu potpisnicu lica koje nije njen državljanin ili lica sa stalnim boravkom, a u cilju sticanja, na neposredan ili posredan način, finansijske ili druge materijalne koristi;
- (b) „nelegalni ulazak“ značiće prelazak granica bez ispunjenja potrebnih zahteva za legalan ulazak u državu primaoca;
- (c) „lažni putni ili identifikacioni dokument“ značiće bilo koji putni ili identifikacioni dokument:
 - (i) koji je krivotvoren ili menjan na neki materijalan način od strane bilo koga osim lica ili organa zakonom ovlašćenog da izrađuje ili izdaje putna ili identifikaciona dokumenta u ime neke države, ili
 - (ii) koji je na neodgovarajući način izdat ili pribavljen putem pogrešnog predstavljanja, korupcije ili prinude ili na bilo koji drugi nezakonit način, ili
 - (iii) koji koristi lice koje nije zakonit nosilac;
- (d) „plovilo“ će značiti bilo koju vrstu plovnog objekta, uključujući i plovni objekat bez deplasmana i morskog aviona, koji se koriste ili se mogu koristiti kao sredstvo prevoza po vodi, osim ratnog broda, mornaričkog pomoćnog ili drugog plovila čiji je vlasnik ili kojim raspolaže vlada i koji se za sada koriste samo za vladine nekomercijalne svrhe.

Član 4. **Delokrug primene**

Ovaj protokol će se primenjivati, osim ako ovde nije drukčije naznačeno, na sprečavanje, istragu i krivično gonjenje krivičnih dela utvrđenih u skladu sa članom 6. ovog protokola, tamo gde su krivična dela transnacionalna po prirodi i uključuju neku grupu za organizovani kriminal kao i na zaštitu prava lica koja su predmet takvih krivičnih dela.

Član 5. **Krivična odgovornost migranata**

Migranti neće biti podložni krivičnom gonjenju shodno ovom protokolu zbog činjenice da su predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.

Član 6. **Kriminalizacija**

1. Svaka država potpisnica usvojiće takve zakonske i druge mere koje mogu biti neophodne da se ustanove kao krivična dela, kada se učine na međunarodnom nivou, a u cilju sticanja finansijske ili druge materijalne koristi na neposredan ili posredan način:

- (a) krijumčarenje migranata;
- (b) kada se učine u cilju omogućavanja krijumčarenja migranata:
 - (i) proizvođenje lažnog putničkog ili identifikacionog dokumenta, i
 - (ii) nabavka, obezbeđivanje ili posedovanje takvog dokumenta;
- (c) omogućavanje licu koje nije državljanin ili licu sa stalnim boravkom da ostane u državi u kojoj je reč bez ispunjenja potrebnih zahteva za zakonit ostanak u državi sredstvima pomenutim u podstavu (b) ovog stava ili bilo kojim drugim nelegalnim sredstvima.

2. Svaka država potpisnica će, takođe, usvojiti takve zakonske i druge mere koje mogu biti neophodne da bi se ustanovile kao krivično delo:

- (a) zavisno od osnovnog koncepta njenog pravnog sistema, pokušaja da se učini krivično delo utvrđeno u skladu sa stavom 1. ovog člana;
- (b) učešće u svojstvu saučesnika u krivičnom delu utvrđenom u skladu sa stavom 1(a), (b)(i) ili (c) ovog člana, i shodno osnovnom konceptu njenog pravnog sistema, učešće u svojstvu saučesnika u krivičnom delu utvrđenom u skladu sa stavom 1(b)(ii) ovog člana;
- (c) organizovanje ili upućivanje drugih lica da učine krivično delo utvrđeno u skladu sa stavom 1. ovog člana.

3. Svaka država potpisnica usvojiće takve zakonske i druge mere koje mogu biti neophodne da se utvrde kao otežavajuće okolnosti kod krivičnih dela utvrđenih u skladu sa st. 1(a), (b)(i) i (c) ovog člana, i podložno osnovnom kon-

ceptu svog pravnog sistema, a kod krivičnih dela utvrđenih u skladu sa st. 2(b) i (c) ovog člana, sledeće okolnosti:
(a) koje ugrožavaju, ili je verovatno da ugrožavaju, živote ili bezbednost migranata o kojima je reč; ili
(b) koje povlače nehumani ili degradirajući tretman, uključujući i eksploataciju takvih migranata.
4. Ništa u ovom protokolu neće sprečavati državu potpisnicu da preduzima mere protiv lica čije ponašanje predstavlja krivično delo u skladu sa domaćim zakonom.

II. KRIJUMČARENJE MIGRANATA MOREM

Član 7. Saradnja

Države potpisnice će saradivati u punoj meri u sprečavanju i suzbijanju krijumčarenja migranata morem, u skladu sa međunarodnim pravom mora.

Član 8. Mere protiv krijumčarenja migranata morem

1. Država potpisnica koja ima opravdan osnov da posumnja da je plovilo koje nosi njenu zastavu ili registracione oznake, koje je bez nacionalnosti ili koje je mada nosi stranu zastavu ili odbija da pokaže zastavu, u stvarnosti nacionalnosti države potpisnice o kojoj je reč, uključeno u krijumčarenje migranata morem, može tražiti pomoć drugih država potpisnica u sprečavanju korišćenja plovila u te svrhe. Države potpisnice od kojih se to zahteva pružice takvu pomoć u mogućem obimu u okviru svojih sredstava.
2. Država potpisnica koja ima opravdan osnov da posumnja da je plovilo koje primenjuje slobodu plovidbe u skladu sa međunarodnim pravom i koje je istaklo zastavu ili oznake registracije druge države potpisnice umešano u krijumčarenje migranata morem, može da o tome obavesti državu čija je zastava i da zatraži potvrdu registracije i, ukoliko je potvrđena, da zahteva ovlašćenje od države čija je zastava da preduzme odgovarajuće mere u vezi sa plovilom. Država čija je zastava može odobriti državi molilji, *inter alia*, da:
 - (a) se ukrca na plovilo;
 - (b) pretraži plovilo, i
 - (c) ukoliko je pronađen dokaz da je plovilo učestvovalo u krijumčarenju migranata morem, da preduzme odgovarajuće mere u vezi sa plovilom i licima i teretom na plovilu, kako je odobreno od strane države čija je zastava.
3. Država potpisnica koja je preduzela neku od mera u skladu sa stavom 2. ovog člana hitno će obavestiti zainteresovanu državu čija je zastava o rezultatima te mere.
4. Država potpisnica će hitno odgovoriti na zahtev druge države da ustanovi da li plovilo koje ističe njenu registraciju ili plovi pod njenom zastavom ima ovlašćenje na to i na zahtev za ovlašćenje koji je postavljen u skladu sa stavom 2. ovog člana.
5. Država čija je zastava može, u skladu sa članom 7. ovog protokola, dati ovlašćenja pod uslovima koji će biti dogovoreni između nje i države molilje, uključujući uslove koji se odnose na odgovornosti i obim efektivnih mera koje treba da se preduzmu. Država potpisnica neće preduzeti dodatne mere bez ovlašćenja države čija je zastava, izuzev onih koje su neophodne da bi se otklonila značajna opasnost za živote lica ili onih koje potiču iz relevantnih bilateralnih ili multilateralnih sporazuma.
6. Svaka država potpisnica će označiti organ, ili tamo gde je neophodno, organe koji će primati i odgovarati na zamolnice za pomoć, za potvrdu registracije ili prava plovila da istakne njenu zastavu i za davanje ovlašćenja da se preduzmu odgovarajuće mere. Takvo označenje biće drugim državama objavljeno preko generalnog sekretara u roku od mesec dana od dana označenja.
7. Država potpisnica koja ima opravdan osnov da posumnja da plovilo koje je učestvovalo u krijumčarenju migranata morem nema nacionalnost ili se može izjednačiti sa plovilom bez nacionalnosti, može da se ukrca i pretraži plovilo. Ukoliko su pronađeni dokazi koji potvrđuju sumnju, država potpisnica će preduzeti odgovarajuće mere u skladu sa relevantnim domaćim i međunarodnim pravom.

Član 9.
Zaštitna klauzula

1. Kada država potpisnica preduzme mere protiv nekog plovila u skladu sa članom 8. ovog protokola, ona će:
 - (a) osigurati bezbednost i humani tretman lica na brodu;
 - (b) voditi računa o potrebi da se ne ugrozi bezbednost plovila ili njegovog tereta;
 - (c) voditi računa o potrebi da se ne nanese šteta komercijalnim ili pravnim interesima države o čijoj je zastavi reč ili bilo koje druge zainteresovane države;
 - (d) osigurati, u okviru raspoloživih sredstava, da svaka mera preduzeta u pogledu tog plovila bude ekološki ispravna.
2. Tamo gde se pokaže da osnov za mere preduzete u skladu sa članom 8. ovog protokola ne postoji, plovilu će se nadoknaditi svaki gubitak ili šteta koju je eventualno pretrpelo, pod uslovom da to plovilo nije počinilo nikakvo delo koje opravdava preduzete mere.
3. Svaka mera preduzeta, usvojena ili primenjena u skladu s ovim poglavljem uzeće u obzir potrebu da se ne ometa, odnosno da se ne utiče na:
 - (a) prava i obaveze i sprovođenje nadležnosti obalskih država u skladu sa međunarodnim pravom mora, ili
 - (b) ovlašćenje države o čijoj je zastavi reč da sprovodi nadležnost i kontrolu u administrativnim, tehničkim i socijalnim pitanjima koja se tiču plovila.
4. Sve mere preduzete na moru u skladu s ovim poglavljem sprovodiće samo ratni brodovi ili vojne letelice, ili drugi brodovi ili letelice koji su jasno označeni i koje je moguće identifikovati kao one koji su u službi vlade i koji su ovlašćeni u tu svrhu.

III. SPREČAVANJE, SARADNJA I DRUGE MERE

Član 10.
Informacije

1. Bez štete po čl. 27. i 28. Konvencije, države potpisnice će, naročito one sa zajedničkim granicama ili one koje su locirane na putevima kojima se migranti krijumčare, u cilju postizanja ciljeva ovog protokola, razmenjivati međusobno, u skladu sa svojim odnosnim domaćim pravnim i administrativnim sistemima, relevantne informacije o pitanjima kao što su:
 - (a) tačke ukrcajanja i odredišta, kao i maršrute, prevoznici i sredstva prevoza za koje se zna ili sumnja da se koriste od strane neke grupe za organizovani kriminal koja se bavi radnjama iznetim u članu 6. ovog protokola;
 - (b) identitet i metodi organizacija ili grupa za organizovani kriminal za koje se zna ili za koje se sumnja da se bave radnjama iznetim u članu 6. ovog protokola;
 - (c) autentičnost i odgovarajuća forma putnih dokumenata koje je izdala država potpisnica i krađe ili vezane zloupotrebe praznih putnih ili identifikacionih dokumenata;
 - (d) sredstva i metode sakrivanja i transporta lica, protivzakonito menjanje, reprodukcija ili pribavljanje ili druga zloupotreba putnih ili identifikacionih dokumenata koji se koriste u okviru radnji iznetih u članu 6. ovog protokola i način za njihovo otkrivanje;
 - (e) zakonska iskustva i prakse i mere sprečavanja i borba protiv radnji iznetih u članu 6. ovog protokola, i
 - (f) naučne i tehnološke informacije korisne za sprovođenje zakona, kao što je povećanje međusobne sposobnosti da spreče, otkriju i istraže radnje iznete u članu 6. ovog protokola i da se krivično gone oni koji su u njih uključeni.
2. Država potpisnica koja primi informacije udovoljiće svakom zahtevu države potpisnice koja je prenela informaciju, u pogledu ograničenja i korišćenja te informacije.

Član 11.
Mere na granici

1. Bez štete po međunarodne obaveze u pogledu slobodnog kretanja ljudi, države potpisnice će ojačati, u meri u kojoj je to moguće, takvu pograničnu kontrolu kakva može biti neophodna za sprečavanje i otkrivanje krijumčara migranata.
2. Svaka država potpisnica će usvojiti zakonske ili druge odgovarajuće mere za sprečavanje korišćenja, u meri u

kojoj je to moguće, sredstava prevoza koja koriste komercijalni prevoznici u činjenju krivičnih dela utvrđenih u skladu sa članom 6. stav 1(a) ovog protokola.

3. Tamo gde je to odgovarajuće, i bez štete po važeće međunarodne konvencije, takve mere će podrazumevati utvrđivanje obaveze komercijalnih prevoznika, uključujući sve transportne kompanije ili vlasnika ili operatora bilo kojih sredstava prevoza, da utvrde da svi putnici imaju putna dokumenta potrebna za ulazak u državu primaoca.

4. Svaka država potpisnica će preduzeti neophodne mere, u skladu sa svojim domaćim zakonom, da obezbedi kazne u slučaju kršenja obaveze iznete u stavu 3. ovog člana.

5. Svaka država potpisnica će razmotriti donošenje mera koje omogućavaju, u skladu sa njihovim domaćim zakonom, zabranu ulaska ili povlačenja viza za lica umešana u izvršenja krivičnih dela utvrđenih u skladu s ovim protokolom.

6. Bez štete po član 27. Konvencije, države potpisnice će razmotriti jačanje saradnje između organa za pograničnu kontrolu, između ostalog, time što će uspostaviti i održavati direktne kanale komunikacije.

Član 12.

Sigurnost i kontrola dokumenata

Svaka država potpisnica će preduzimati one mere koje mogu biti neophodne, u okviru raspoloživih sredstava:

(a) da se osigura da putni ili identifikacioni dokumenti koje je izdala budu takvog kvaliteta da se ne mogu lako zloupotrebiti i da se ne mogu brzo falsifikovati ili protivzakonito menjati, umnožavati ili izdavati, i

(b) da se osigura potpunost i sigurnost putnih ili identifikacionih dokumenata koje je izdala država potpisnica ili koji su izdati u ime države potpisnice i da spreči njihovo protivzakonito proizvođenje, izdavanje i korišćenje.

Član 13.

Pravovaljanost i validnost dokumenata

Na zahtev druge države potpisnice, država potpisnica će u skladu sa svojim domaćim zakonom, verifikovati u razumnom roku pravovaljanost i validnost putnih ili identifikacionih dokumenata koje je izdala ili za koje se ukazuje da su izdati u njeno ime i za koje se sumnja da se koriste u svrhu radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.

Član 14.

Obuka i tehnička saradnja

1. Države potpisnice će obezbediti ili unaprediti specijalizovanu obuku za imigracione i druge relevantne službenike u sprečavanju radnji iznetih u članu 6. ovog protokola i u humanom tretmanu migranata koji su bili predmet takvih radnji, istovremeno poštujući njihova prava kako je naznačeno u ovom protokolu.

2. Države potpisnice će sarađivati međusobno i sa nadležnim međunarodnim organizacijama, nevladinim organizacijama, drugim elementima građanskog društva kako u relevantnim organizacijama i drugim elementima građanskog društva kako je odgovarajuće, da bi se obezbedila odgovarajuća obuka osoblja na njihovim teritorijama, radi prevencije suzbijanja i iskorenjenja radnji iznetih u članu 6. ovog protokola, da bi se zaštitila prava migranata koji su bili predmet takvih radnji. Takva obuka će uključivati:

(a) poboljšanje sigurnosti i kvaliteta putnih dokumenata;

(b) prepoznavanje i otkrivanje lažnih putnih ili identifikacionih dokumenata;

(c) prikupljanje krivičnih obaveštenja, koja se posebno odnose na identifikaciju grupa za organizovani kriminal za koje se zna ili sumnja da su učestvovala u radnjama opisanim u članu 6. ovog protokola, na metode koje su upotrebljene radi transporta krijumčarenih migranata u cilju izvršenja radnji iz člana 6. i načine prikrivanja koji su upotrebljeni pri krijumčarenju migranata;

(d) unapređenje postupka za otkrivanje krijumčarenih lica na uobičajenim i neuobičajenim mestima ulaska i izlaska;

(e) humani postupak prema migrantima i zaštitu njihovih prava koja su navedena u ovom protokolu.

3. Države potpisnice sa relevantnim ekspertizama razmotriće pružanje tehničke pomoći državama koje se često pojavljuju kao zemlje porekla ili tranzita lica koja su bila predmet radnji iz člana 6. ovog protokola. Države potpisnice će učiniti svaki napor da obezbede neophodna sredstva kao što su prevozna sredstva, kompjuterski sistemi i dokumenta, radi suzbijanja radnji iz člana 6.

Član 15.

Druge preventivne mere

1. Svaka država potpisnica će preduzimati mere da bi sa sigurnošću obezbedila ili osnažila obaveštajne programe koji će povećati javnu svest o činjenici da su radnje člana 6. ovog protokola kriminalne aktivnosti koje često izvršavaju grupe za organizovani kriminal radi profita i da nose ozbiljan rizik za migrante na koje se odnose.
2. U skladu sa članom 31. Konvencije države potpisnice će sarađivati na polju javnog obaveštavanja u cilju prevencije da potencijalni migranti postanu žrtve organizovanog kriminala.
3. Svaka država potpisnica će unaprediti i jačati, kako je odgovarajuće, razvojne programe i saradnju na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, uzimajući u obzir socijalno-ekonomske realnosti migranata i obraćajući posebnu pažnju na ekonomski i socijalno ugrožena područja, u cilju borbe protiv korena socio-ekonomskih uzroka krijumčarenja migranata, kao što su siromaštvo i nerazvijenost.

Član 16.

Zaštita i mere pomoći

1. U primeni ovog protokola svaka država potpisnica će preduzeti, saglasno obavezama prema međunarodnom pravu, sve odgovarajuće mere, uključujući zakonske ako je neophodno, da bi očuvala i zaštitila prava lica koja su bila predmet radnji iz člana 6. ovog protokola, kako je dogovoreno prema odgovarajućem međunarodnom pravu, posebno pravo na život i pravo da se ne bude predmet torture i drugih okrutnih nehumanih i ponižavajućih postupaka i kazni.
2. Svaka država potpisnica će preduzeti odgovarajuće mere da dodeli migrantima odgovarajuću zaštitu protiv nasilja koja se može primenjivati na njima bilo od strane pojedinaca ili grupa, zato što su bili predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.
3. Svaka država potpisnica će dodeljivati odgovarajuću pomoć migrantima čiji su životi ili bezbednost ugroženi zato što su bili predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.
4. U primeni odredaba ovog člana, države potpisnice će uzeti u obzir specijalne potrebe žena i dece.
5. U slučaju zadržavanja lica koje je bilo predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola, svaka država potpisnica će ispuniti svoje obaveze u skladu sa Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima, tamo gde je primenjivo, uključujući i obavezu da informiše lice o kojem je reč bez odlaganja o odredbama koje se tiču obaveštenja i komunikacije sa konzularnim službenicima.

Član 17.

Sporazumi i aranžmani

Države potpisnice će razmotriti zaključivanje bilateralnih ili regionalnih sporazuma ili operativnih aranžmana ili sporazuma čiji je cilj:

- (a) utvrđivanje najadekvatnijih i najdelotvornijih mera za sprečavanje i suzbijanje radnji iznetih u članu 6. ovog protokola, ili
- (b) proširenje odredaba ovog protokola između njih.

Član 18.

Povratak krijumčarenih migranata

1. Svaka država potpisnica je saglasna da olakša i prihvati, bez nepotrebnog ili nerazumnog odlaganja, povratak lica koje je bilo predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola i koje je njen državljanin ili koje ima pravo stalnog boravka na njenoj teritoriji u vreme povratka.
2. Svaka država potpisnica će razmotriti mogućnost da olakša i prihvati povratak lica koje je bilo predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola i koje je imalo pravo stalnog boravka na njenoj teritoriji u vreme ulaska u državu primaoca u skladu sa njenim domaćim zakonom.
3. Na zahtev države potpisnice primaoca, zamoljena država potpisnica će bez nepotrebnog i nerazumnog odlaganja potvrditi da li je lice koje je bilo predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola njen državljanin ili ima pravo stalnog boravka na njenoj teritoriji.
4. Da bi se olakšao povratak lica koje je bilo predmet radnji iz člana 6. ovog protokola koje je bez odgovarajuće dokumentacije, država potpisnica čiji je državljanin to lice ili u kojoj to lice ima pravo na stalni boravak slaže se da

izda, na zahtev države potpisnice primaoca, takva putna dokumenta ili druga ovlašćenja koja mogu biti neophodna da bi se omogućilo da to lice ponovo uđe na njenu teritoriju.

5. Svaka država potpisnica uključena u povratak lica koje je bilo predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola preduzeće sve odgovarajuće mere da sprovede povratak u redu i miru i uz dužni obzir prema bezbednosti i dostojanstvu tog lica.

6. Države potpisnice mogu sarađivati sa relevantnim međunarodnim organizacijama u sprovođenju ovog člana.

7. Ovaj član neće biti na štetu bilo kog prava datog, shodno bilo kom domaćem zakonu države potpisnice primaoca, koja su bila predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.

8. Ovaj član neće uticati na obaveze preuzete u skladu sa bilo kojim drugim važećim ugovorom, bilateralnim ili multilateralnim, ili bilo kojim drugim važećim operativnim sporazumom ili aranžmanom koji reguliše u celini ili delimično povratak lica koja su bila predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola.

IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 19.

Odnos Protokola prema drugim međunarodnim aktima i njegovo tumačenje

1. Ništa u ovom protokolu neće uticati na druga prava i obaveze i odgovornosti država i pojedinaca shodno međunarodnom pravu, uključujući i međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo koje reguliše ljudska prava, i naročito, kada je to izvodljivo, Konvenciju iz 1951. i Protokol iz 1967. koji se odnose na status izbeglica i princip nevraćanja koji je u njima sadržan.

2. Mere iznete u ovom protokolu tumačiće se i primenjivati na način koji nije diskriminacioni po lica na osnovu toga što su predmet radnji iznetih u članu 6. ovog protokola. Tumačenje i primena ovih mera biće u skladu sa međunarodno priznatim principima nediskriminacije.

(...)